

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

๑. เอกสารชั้นต้นที่ยังมีคุณค่า

กองหอสมุดแห่งชาติ, แผนกวิจัยเขียนและจารึก. จดหมายเหตุนครราชสีมาที่ ๒

จ.ศ. ๑๑๙๕ เลขที่ ๑๕.

- . จดหมายเหตุนครราชสีมาที่ ๓ จ.ศ. ๑๑๙๓ เลขที่ ๑๗.
- . จดหมายเหตุนครราชสีมาที่ ๓ จ.ศ. ๑๑๙๓ เลขที่ ๒๐.
- . จดหมายเหตุนครราชสีมาที่ ๓ จ.ศ. ๑๑๙๓ เลขที่ ๒๑.
- . จดหมายเหตุนครราชสีมาที่ ๓ จ.ศ. ๑๑๙๔ เลขที่ ๒๕.
- . จดหมายเหตุนครราชสีมาที่ ๓ จ.ศ. ๑๒๐๕ เลขที่ ๑๔๑.
- . จดหมายเหตุนครราชสีมาที่ ๓ จ.ศ. ๑๒๐๗ เลขที่ ๒๙๑.
- . จดหมายเหตุนครราชสีมาที่ ๓ จ.ศ. ๑๒๑๐ เลขที่ ๒๐๐.
- . จดหมายเหตุนครราชสีมาที่ ๓ จ.ศ. ๑๒๑๑ เลขที่ ๒๑.
- . จดหมายเหตุนครราชสีมาที่ ๓ จ.ศ. ๑๒๑๑ เลขที่ ๑๑๒.
- . จดหมายเหตุนครราชสีมาที่ ๔ จ.ศ. ๑๒๑๒ เลขที่ ๒๕.
- . จดหมายเหตุนครราชสีมาที่ ๔ จ.ศ. ๑๒๑๔ เลขที่ ๑๘๒.
- . จดหมายเหตุนครราชสีมาที่ ๔ จ.ศ. ๑๒๒๐ เลขที่ ๑๐๔.
- . จดหมายเหตุนครราชสีมาที่ ๔ จ.ศ. ๑๒๒๑ เลขที่ ๑๒๕.
- . จดหมายเหตุนครราชสีมาที่ ๔ จ.ศ. ๑๒๒๑ เลขที่ ๑๕๕.

กองหอสมุดแห่งชาติ, แผนกตัวเขียนและจารึก. จกหมายเหตุนิติศาสตร์ที่ ๔

— . จกหมายเหตุนิติศาสตร์ที่ ๔ จ.ศ. ๑๒๒๕ เลขที่ ๓๑๗.

— . จกหมายเหตุนิติศาสตร์ที่ ๔ จ.ศ. ๑๒๓๐ เลขที่ ๒.

— . จกหมายเหตุนิติศาสตร์ที่ ๔ จ.ศ. ๑๒๓๐ เลขที่ ๒๓๓.

— . จกหมายเหตุนิติศาสตร์ที่ ๔ จ.ศ. ๑๒๓๗ เลขที่ ๒๔๑๗.

— . จกหมายเหตุนิติศาสตร์ที่ ๔ จ.ศ. ๑๒๕๑ เลขที่ ๒๑๕.

— . จกหมายเหตุนิติศาสตร์ที่ ๔ จ.ศ. ๑๒๕๓ เลขที่ ๒๒๔.

กองจกหมายเหตุแห่งชาติ. เอกสารนิติศาสตร์ที่ ๕ กษ.๘/๒ ทำใหม่ (๒๗ ส.ค. ๑๒๓-
๑๓ ก.พ. ๑๒๓).

— . เอกสารนิติศาสตร์ที่ ๕ ก.๑๓.๒/๗ เรื่องช่วยในมณฑลลาวพวน และเรื่องที่ดิน
ในระหว่าง ๒๕ กิโลเมตร (๒ - ๕ ก.ก. ๑๑๒).

— . เอกสารนิติศาสตร์ที่ ๕ ก.๑๓.๒/๑๓ เรื่องช่วยทางลาวลาว (๒๒ ม.ค. -
๕ มี.ค. ๑๑๕).

— . เอกสารนิติศาสตร์ที่ ๕ บ.๑.๒/๒ พระราชดัตถเลขา (เม.ย. - ก.ย. ๑๐๗).

— . เอกสารนิติศาสตร์ที่ ๕ ม.๒.๑๒ ก/๑ ใบบอกเมืองต่าง ๆ โพนพิสัย ร้อยเอ็ด
อุบล หนองคาย นครราชสีมา ยะโสธร แสงปาง สกลนคร ว่าง
มหาสารคาม นครจำปาศักดิ์ (ก.พ. ๘๕ - ๒ ก.ย. ๑๐๘).

— . เอกสารนิติศาสตร์ที่ ๕ ม.๒.๑๒ ก/๓ ใบบอกเมืองต่าง ๆ ศรีโสภณ พนมเปญ
(พ.ค. ๘๕ - ๒๕ เม.ย. ๑๑๐).

— . เอกสารนิติศาสตร์ที่ ๕ ม.๒.๑๒ ก/๖ ใบรับบอกหัวเมืองฝ่ายเหนือ
(ร.ศ. ๘๕ - ๑๒๘).

กองจดหมายเหตุแห่งชาติ. เอกสารรัชกาลที่ ๕ ม.๒.๑๒ ก/๗ บัญชีใบบอกเมือง
ต่าง ๆ (เม.ย. ๑๐๒ - ๑๒ มี.ค. ๑๐๘).

- เอกสารรัชกาลที่ ๕ ม.๒.๑๒ ก/๘ ใบบอกหัวเมืองฝ่ายเหนือ (เม.ย.
๑๐๓ - ก.ค. ๑๐๔).
- เอกสารรัชกาลที่ ๕ ม.๒.๑๒ ก/๑๐ ใบบอกพระยาราชวราวุฒ ใบบอก
เมืองหนองคาย เวียงคำ กาศสินธุ์ นครพนม รัตน สกลนคร ฯลฯ
(ก.พ. ๑๐๓ - ก.พ. ๑๐๕).
- เอกสารรัชกาลที่ ๕ ม.๒.๑๒ ก/๑๕ ใบบอกเมืองฉะเชิงเทรา
จำปาศักดิ์ เขมราฐ แส่นปาง (ธ.ค. - พ.ย. ๑๐๔).
- เอกสารรัชกาลที่ ๕ ม.๒.๑๒ ก/๒๑ ใบบอกเมืองต่าง ๆ เขมราฐ
จำปาศักดิ์ นครราชสีมา เชียงแตง มุกดาหาร ยโสธร ภูคดสวาง
 ฯลฯ (มี.ค. ๑๐๔ - ส.ย. ๑๐๕).
- เอกสารรัชกาลที่ ๕ ม.๒.๑๒ ก/๒๕ ใบบอกเมืองต่าง ๆ นครจำปาศักดิ์
 สกลนคร ร้อยเอ็ด เกษอุดม ท่าอุเทน อุบลราชธานี มุกดาหาร ฯลฯ
(ม.ค. ๑๐๕ - ก.ค. ๑๐๖).
- เอกสารรัชกาลที่ ๕ ม.๒.๑๒ ก/๓๐ ใบบอกเมืองต่าง หลวงพระบาง
 น้ำปาด เชียงขวาง เมืองงอย นาน (ธ.ค. - พ.ย. ๑๐๖).
- เอกสารรัชกาลที่ ๕ ม.๒.๑๒ ก/๔๐ ใบบอกเมืองต่าง ๆ สุวรรณภูมิ
 ลำปาง ล้อง ตาก อุบลราชธานี นครพนม ภูคดสวาง
(ธ.ค. - พ.ย. ๑๐๗).
- เอกสารรัชกาลที่ ๕ ม.๒.๑๒ ก/๔๖ ใบบอกเมืองหนองคาย ปราจีนบุรี
 นครนายก ตรีศูหนิคม สกลนคร นครราชสีมา (เม.ย. ๑๐๘ -
 ๔ ก.ค. ๑๐๘).

กองจดหมายเหตุแห่งชาติ. เอกสารรัชกาลที่ ๕ ม.๒.๑๒ ก/๕๗ ใบบอกมณฑล
กรุงเทพฯ สุพรรณบุรี นครนายก อุทัยธานี ตพระบุรี ลำพูน นครราชสีมา
อ่างทอง หลวงพระบาง พิจิตร สุโขทัย (๒๕ ม.ค. ๑๐๕ - ๒๔ พ.ค.
๑๑๑).

— เอกสารรัชกาลที่ ๕ ม.๒.๑๔/๑๓ พระพรหมภิบาลออกไปตรวจราชการ
มณฑลนครราชสีมา (๔ ก.ย. ๑๑๕).

— เอกสารรัชกาลที่ ๕ ม.๒.๑๔/๑๔ พระพรหมภิบาลไปตรวจราชการ
มณฑลนครราชสีมา (๔ ก.ย. ๑๑๕).

— เอกสารรัชกาลที่ ๕ ม.๒.๑๔/๑๗ กรมหลวงดำรงราชานุภาพไปตรวจการ
มณฑลนครราชสีมา และมณฑลอุดร บิสาณ (๒๑ ม.ค. ๑๒๑ - ๗ ก.พ.
๑๒๕).

— เอกสารรัชกาลที่ ๕ ม.๒.๑๔/๓ เรื่องฉันทู - มณฑลอิสานหรืออุบล หรือ
ลาวลาว - หนังสือมีไปมากระทรวงมหาดไทย (๒๗ ก.พ. ๑๒๐ - ๗
เม.ย. ๑๒๑).

— เอกสารรัชกาลที่ ๕ ม.๒.๑๔/๑๑ เรื่องฉันทู - หนังสือมีไปมาทาง
กระทรวงมหาดไทย (มณฑลอิสาน - อุดร ๓๐ มี.ย. ๑๒๑ - ๓ ส.ค.
๑๒๕).

— เอกสารรัชกาลที่ ๕ ม.๒.๒๕/๕ เรื่องนายออกแจ้งว่าราษฎรเมืองสุรินทร์
อพยพครอบครัวไปอยู่ตามหัวเมืองต่าง ๆ (๑๕ ม.ค. ๑๑๒).

— เอกสารรัชกาลที่ ๕ ม.๒.๒๕/๓๕ มณฑลอุดรเกิดเหตุพิกขภัย (๒๓ ก.ค.
๑๒๒ - ๒๑ พ.ค. ๑๒๕).

— เอกสารรัชกาลที่ ๕ ม.๒.๒๕/๓๖ มณฑลอิสานเกิดข้าพแพง ราษฎรอพยพ
(๓๑ ก.ค. - ๗ ส.ค. ๑๒๒).

- กองจดหมายเหตุแห่งชาติ. เอกสารรัชกาลที่ ๕ ม.๒.๒๕/๓๕ ราษฎรในเมือง
สกลนครอพยพไปอยู่ต่างเมือง เพราะภัยการอาหาร (๒๔ ก.ย. ๑๒๕-
๒ ค.ค. ๑๒๖).
- เอกสารรัชกาลที่ ๕ ม.๒๕.๒/๑๖ มณฑลอุดรเก็บเงินค่าราชการแก่คน
ฝั่งซ้ายซึ่งข้ามมายังขวา (๑๒ มี.ค. ๑๒๑ - ๔ ส.ค. ๑๒๕).
- เอกสารรัชกาลที่ ๕ ม.๔๖/๗ กรมหมื่นสรรพสิทธิเลิศจั้งไปเมืองนคร-
ราชสีมา สก ๑๑๒ และพระหลวงกรมการรวมราษฎรออกเงินมูลเกล้าถวาย
ในการแผ่นดิน (๑๕ ก.ค. ๑๑๒ - ๑๑ มี.ย. ๑๑๖).
- เอกสารรัชกาลที่ ๕ ม.๔๖/๘ เบ็ดเสร็จราชการมณฑลนครราชสีมา
พระไกรสิงหนาทหนีไปอยู่ฝั่งซ้าย (๒๐ ก.ย. ๑๑๒ - ๓๐ ก.ย. ๑๑๕).
- เอกสารรัชกาลที่ ๕ ม.๕๗/๑๔ มณฑลฉะเชิง (๑๑ ส.ค. ๑๑๕ - ๒๐
พ.ค. ๑๑๕).
- เอกสารรัชกาลที่ ๕ ม.๕๗/๑๕ ลิกษิตระยฐานรักขิตว่าจ้วยราชการใน
มณฑลฉะเชิง (๒๐ ก.พ. ๑๒๐ - ๓ ก.ย. ๑๒๑).
- เอกสารรัชกาลที่ ๕ ม.๕๗/๑๗ อ้ายจุกเขา (หรืออูทเขา) กับอ้ายท้าว
บุญขีสารก่อการกำเริบที่แขวงเมืองการเวินธุ์ (๒๔ ม.ค. ๑๑๗ - ๑๕
พ.ย. ๑๒๔).
- เอกสารรัชกาลที่ ๕ ม.๕๘/๔ ราชการมณฑลลาวพวน (๓๑ ส.ก.
๑๐๕ - ๒๐ ก.ค. ๑๑๐).
- เอกสารรัชกาลที่ ๕ ม.๕๘/๗ จักรราชการในเมืองลาวพวน
(๑๗ ธ.ค. ๑๑๐ - ๕ ก.พ. ๑๑๑).
- เอกสารรัชกาลที่ ๕ ม.๕๘/๔๑ รายงานมณฑลอุดร (๗ ส.ค. ๑๒๐ -
๗ ค.ค. ๑๒๕).

กองจกหมายเหตุแห่งชาติ. เม. ราชบัณฑิตที่ ๕ ม.๖๒.๑/๒๒ หนังสือมหาดไทย
บอกเมืองนครจำปาศักดิ์ ราชการหัวเมืองลาวกาว (๑๖ มี.ย. ๑๐๘ -
๒๑ เม.ย. ๑๐๙).

- เอกสารรัชกาลที่ ๕ รล.๓/๓ พระบรมราชาโหวาหลัม (ร.ศ. ๑๐๙).
- เอกสารรัชกาลที่ ๕ รล.๘.๑ ๗/๓ เรื่องทางลาวพวนถวายสิ่งของ
(๑๘ พ.ย. - ๑๙ ม.ค. ๑๑๒).
- เอกสารรัชกาลที่ ๕ ศ.๕/๖ ก. โรงเรียนสอนการปกครอง จ.อุตร
(๒๗ - ๒๙ เม.ย. ๑๒๒).
- เอกสารรัชกาลที่ ๕ ศ.๑๒/๘ จัดการคณะสงฆ์หัวเมืองต่าง ๆ
(๑๗ พ.ย. ๑๑๗ - ๑๒๙).
- เอกสารรัชกาลที่ ๕ สาราบาณสมุหพิเศษ เล่ม ๒๕ จ.ค. ๑๒๔๕ - ๑๒๔๖.
- เอกสารรัชกาลที่ ๖ กษ.๑/๑๐ พิพิธภัณฑสถานเมืองนาเชล (๕ ก.ค. ๒๔๕๔).
- เอกสารรัชกาลที่ ๖ ก.๑๗/๑๕ เงินรัชชูปการ มณฑลอุบล (๒๐ - ๒๙
ก.ย. ๒๔๖๗).
- เอกสารรัชกาลที่ ๖ ศ.๑๘/๗ ภาษีฝ้าย นุ่น และภาษีครั้ง (๑๐ - ๒๐
เม.ย. ๒๔๕๕).
- เอกสารรัชกาลที่ ๖ น.๑๙/๓๕ รายงานประชุมอุปราชา และสมุหเทศา-
ภิบาล พ.ศ. ๒๔๖๗ (๒๔๖๗).
- เอกสารรัชกาลที่ ๖ ม.๑๐/๒ รายงานหม่อมเจ้าคำรบตรวจราชการ
หัวเมืองมณฑลต่าง ๆ แฉกตำรวจภูธร (๒๙ ม.ค. - ๕ มี.ค. ๒๔๕๗).
- เอกสารรัชกาลที่ ๖ ม.๒๐/๔ รายงานราชการมณฑลร้อยเอ็ด
(๒๕ ส.ค. - ๒๙ มี.ค. ๒๔๕๕).

กองจดหมายเหตุแห่งชาติ. เอกสารรัชกาลที่ ๖ ม.๒๒/๑ รายงานราชการมณฑล
อิสาน (๑๕ ม.ก. ๒๔๕๓ - ๒๗ ม.ก. ๒๔๕๔).

- เอกสารรัชกาลที่ ๖ ม.๒๔/๑ รายงานราชการมณฑลอุดร (ลาวพวน)
(๕ พ.ย. ๒๔๕๓ - ๓๑ ต.ค. ๒๔๖๑).
- เอกสารรัชกาลที่ ๖ รล.๒๑/๒ เรื่องราวบัตรสนเท่ห์ (๔ มี.ค. ๒๔๕๓ -
๑๒ ก.พ. ๒๔๖๔).
- เอกสารรัชกาลที่ ๖ ศ.๑/๑ รายงานประชุมข้าหลวงเทศาภิบาล แพนก
กระทรวงธรรมการ (๕ ธ.ค. ๒๔๕๓ - ๑๑ ก.ค. ๒๔๖๖).
- เอกสารรัชกาลที่ ๖ ศ.๑/๑๔ รายงานกระทรวงธรรมการฉบับที่ ๕
ประจำพระพุทธศักราช ๒๔๕๕ (พิมพ์เป็นเล่ม), (๒๔๕๕).
- เอกสารรัชกาลที่ ๖ ศ.๔/๒๒ โรงเรียนและการเล่าเรียนมณฑลอิสาน
(๒๕ ต.ค. ๒๔๕๓ - ๓ ต.ค. ๒๔๕๖).
- เอกสารรัชกาลที่ ๗ ม.๔.๑/๖ รายงานพระยาราชเลขาธิการตรวจราชการ
ลุ่มแม่น้ำโขง (๒๕ ต.ค. - ๑๓ ก.ย. ๒๔๖๘).
- เอกสารรัชกาลที่ ๗ ม.๒๖.๕ก/๔๑ จังหวัดอุษัณห์ (๑๐ ก.ก. ๒๔๗๑ -
๓๐ ก.ย. ๒๔๗๒).
- เอกสารส่วนพระองค์สมเด็จพระยาคำรงราชานุภาพ สบ.๒.๒๘/๔
สมเด็จพระนามกิมหากไทยถวายรายงานการเก็บเงินรัชูปการ เดือน
ตุลาคม - พฤศจิกายน (๓ พ.ย. - ๒๕ ธ.ค. ๒๔๖๘).
- เอกสารส่วนพระองค์สมเด็จพระยาคำรงราชานุภาพ สบ.๒.๔๗/๖๘
บันทึกรายงานเสด็จตรวจราชการมณฑลอิสาน ของจอมพลสมเด็จพระ
พระเจ้าพี่ยาเธอ เจ้าผู้กรมพระนกรสวรรค์วรพินิต (๒๔ พ.ค. ๒๔๗๐).

- * กองจดหมายเหตุแห่งชาติ. เอกสารส่วนพระองค์ สมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ สยามมกุฎราชกุมาร สบ.๒.๔๗/๔๔ รายงานตรวจราชการจังหวัดลพบุรี, เลย เพ็ชรบูรณ์ ของสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมพระนครสวรรค์วรพินิต (๑๖ ก.ย. ๒๔๗๘).
- เอกสารส่วนพระองค์สมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ สบ.๒.๕๖/๔๔ ตำนานเงินตรา (๒๗ ส.ค. ๒๔๕๓).
- เอกสารส่วนบุคคลพระยาอนุমানราชชน สบ.๔/๔๑ สำเนาพระราชหัตถ์-เลขารัชกาลที่ ๕ ถึงพระยาไพศาล (ม.ท.).
- เอกสารส่วนบุคคลพระยาอนุমানราชชน สบ.๔/๔๖ มนุษยชาติในมณฑลอุดร ของพระเพาะนีสัยชอบ (ม.ท.).

๒. เอกสารต้นฉบับที่พิมพ์แล้ว

กฎหมายตราสามดวง ๕ เล่ม. พระนคร : องค์การเก่าของคุรุสภา, ๒๕๐๓.

จดหมายเหตุนครราชสีมา. [ม.ป.ท., ม.ป.ป.]. (พิมพ์สนองคุณเจ้าพระยานครราชสีมา (ป. ณ ราชสีมา) และเจ้าพระยานครราชสีมา (ทองอินทร์ ณ ราชสีมา)).

พระราชหัตถ์เลขาพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวที่เกี่ยวกับภารกิจของกระทรวงมหาดไทย. ๒ เล่ม. พระนคร : โรงพิมพ์ส่วนท้องถิ่น, ๒๕๑๓.

พระราชหัตถ์เลขาพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เล่ม ๓. พระนคร : โรงพิมพ์คุรุสภา, ๒๕๐๖.

๓. หนังสือและบทความในหนังสือ

เกื้อกูล ยืนยงอนันต์. การใช้นาการกมนาคมในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว. เอกสารนิเทศการศึกษา ฉบับที่ ๑๙๔ หน้าศึกษาพิเศษกรมการฝึกหัดครู. กรุงเทพมหานคร : เจริญวิทย์การพิมพ์, ๒๕๒๐.

คู่มือประจำจังหวัดนครพนม, หนองคาย, สกลนคร, นครพนม, รัตนวาปี, และพัฒนาการทางทหารระหว่างไทย - สหรั้ว. พระนคร : ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๑๐.

เคคี่, จอห์น เอฟ. ไทย ลาว และกัมพูชา. แปลและเรียบเรียงโดย ภรณี กาญจนัสสุติ และ ชื่นจิตต์ อ่ำไพพรรณ. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์พิมพ์เมส, ๒๕๒๐.

จารุบุตร เรื่องสุวรรณ. ของกวีอีสาน. พิมพ์ครั้งที่ ๘. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์การศาสนา, [ม.ป.ป.].

จิตร ภูมิศักดิ์. ความเป็นมาของคำสยาม ไทย ลาว และขอม และลักษณะทางสังคมของชื่อชนชาติ. กรุงเทพมหานคร : โครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ สถาบันสังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย, ๒๕๑๘.

ฉัตรทิพย์ นาถสุภา, บรรณาธิการ. วิวัฒนาการภูมินิยมไทย. กรุงเทพมหานคร : สารศึกษาการพิมพ์, ๒๕๒๓.

ฉัตรทิพย์ นาถสุภา และคณะ. เศรษฐกิจกับประวัติศาสตร์ไทย. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์สร้างสรรค์, ๒๕๒๘.

ชัย เรื่องศิลป์. ประวัติศาสตร์ไทยสมัย พ.ศ. ๒๓๕๒ - ๒๔๕๓ คำนึงสังคม. พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์เรื่องศิลป์, ๒๕๑๘.

ชัยอนันต์ สมุทวณิช. ศักราชกับพัฒนาการสังคมไทย. กรุงเทพมหานคร : นำอักษรการพิมพ์, ๒๕๑๘.

ซัตตัน, เอ็น. ภูมิศาสตร์สยาม. พระนคร : โรงพิมพ์เกลิม์, ๒๔๗๕.

ซิมเมอร์แมน, คาร์ล ซี. การสำรวจเศรษฐกิจในชนบทแห่งสยาม. แปลโดย
ซิม วีระไวทยะ. พระนคร : โรงพิมพ์จิตรการ, [ม.ป.ป.] .

เซเคส์, ยอร์จ. ชนชาติต่าง ๆ ในแหลมอินโดจีน. แปลโดย ปัญญา บริสุทธิ์.
กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๒๑.

ไซเคนฟาเคน, อีริค. เรื่องเที่ยวที่ต่าง ๆ ภาคที่ ๒ เที่ยวเมืองพินายในจังหวัด
นครราชสีมา. แปลโดย ประสพ อรรถบุษิก. นครหลวง : โรงพิมพ์
บัณฑิตการพิมพ์, ๒๕๑๘.

ณรงค์ สิ้นสวัสดิ์. สังคมวิทยาชนบท. พระนคร : โรงพิมพ์สำนักทำเนียบนายกรัฐมนตรี,
๒๕๑๕.

คำทรงราชานุภาพ, สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยา. เที่ยวที่ต่าง ๆ
ภาค ๔. พระนคร : โรงพิมพ์โสภณวิจิตรชนนการ, ๒๔๖๖. (พิมพ์ใน
งานพระราชทานเพลิงศพหม่อมขาว บุณนาก).

คำทรงราชานุภาพ, สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยา, และ นริศราวุธดิวงษ์,
สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้ากรมพระยา. สำนวนสมเด็จ เฒ่า ๒.
พระนคร : องค์การท่าของกรุงสภา, ๒๕๐๖.

เต็ม วิชาคย์พจนกิจ. ประวัติศาสตร์อีสาน. ๒ เล่ม. พระนคร : สมาคมสังคม-
ศาสตร์แห่งประเทศไทย, ๒๕๑๓.

เต็ม สิงห์สุริต. ฝั่งขวาแม่น้ำโขง. ๒ เล่ม. พระนคร : โรงพิมพ์ไทยสัมพันธ์,
๒๔๘๘.

ถวิล เกษรราช. ประวัติผู้ไทย. พระนคร : กรุงเทพมหานครการพิมพ์, ๒๕๑๖.

ทิพากรวงศ์, เจ้าพระยา. พระราชพงศาวดารกรุงรัตนโกสินทร์ รัชกาลที่ ๓. พระนคร :
กรุงเทพฯ, ๒๕๑๕.

ทิว ทองสว่าง และคนอื่น ๆ. ภูมิศาสตร์ประเทศไทย. พระนคร : โอเดียนสโตร์,
ม.ป.ป.

ธนาคารแห่งประเทศไทย. หน่วยวิชาการธนาคารกศวันออกเฉียงเหนือ. รายงาน
การสำรวจเสริมปฏิบัติการผลิต และตลาดเกลือในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ.
ม.ป.ท. , ๒๕๒๑.

นร เก โทชิเบทรวงศา. ตำนานไทย - พุไทวัง. [ม.ป.ท., ม.ป.ป.]
(พิมพ์คัด).

บัณฑิต เศษ, เจ้าพระยา. ตำนานสยามยุค. พระนคร : โรงพิมพ์อักษรบริการ,
๒๕๑๘.

บุญช่วย ศรีสวัสดิ์. ราชอาณาจักรลาว. พระนคร : โรงพิมพ์อักษรสัมพันธ์, ๒๕๐๓.

บุญช่วย อัครดกร. ประวัติศาสตร์ภาคอีสาน และเมืองมหาสารคาม และผลงานต่าง ๆ
[ม.ป.ท.], ๒๕๒๒. (พิมพ์ในงานพระราชทานเพลิงศพนายบุญช่วย
อัครดกร, ๒๕๒๒).

ประจันตประทีปธานี, พระยา และคนอื่น ๆ. พงศาวดารเมืองสกลนคร.
[ม.ป.ท.], ๒๕๒๐. (อักษำเนา).

ประชุมพงศาวดารภาค ๔ และประวัติของจังหวัดมหาสารคาม. พระนคร :
โรงพิมพ์ส่วนหนังสือ, ๒๕๐๖.

ประมวลพระบรมราชาธิบายเกี่ยวกับประวัติศาสตร์สยาม พระราชปณิธิพระบาทสมเด็จพระ
พระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว และชาติที่เจริญกว่าด้วยชนชาติเฝ้าต่าง ๆ ใน
ประเทศไทย. นครหลวง : โรงพิมพ์ดำรงธรรม, ๒๕๑๘. (พิมพ์ใน
งานพระราชทานเพลิงศพนาวาตรีขุนฤทธิไกรรณการ (รอด โดป่าละสุต)
ณ เมรุวัดคอนงคาราม).

ประวัติการตั้งเมืองกาฬสินธุ์. [ม.ป.ท.], ๒๕๑๘. (พิมพ์ในงานฌาปนกิจศพ
นางสรพรพรรณกิจ (คุณแม่พิศดี ศรีกาฬสินธุ์) ๒๕๑๕).

ประวัติวัดสุปฏิหาราม. พระนกร : โรงพิมพ์มหาจุฬาราชวิทยาลัย, ๒๕๒๕.
(พิมพ์เป็นที่ระลึกในงานสมโภชครบ ๑๐๐ ปี แห่งวัดสุปฏิหาราม จังหวัด
อุบลราชธานี).

ปาลเลกซ์. เล่าเรื่องกรุงสยาม. แปลโดย สันต์ ท. โกมลบุตร. กรุงเทพมหานคร : ก้าวหน้าการพิมพ์, ๒๕๒๐.

ปรีชา อุตระกุล. วรรณกรรมที่เข้ามาจากตำบอรั้งกาใหญ่ อำเภอนิคมาย จังหวัด
นครราชสีมา. เอกสารการนิเทศการศึกษานับที่ ๒๐๓. กรุงเทพมหานคร :
หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมการฝึกหัดครู, ๒๕๒๒.

ผดุงแก้วประจันต์, หลวง. "เรื่องเงินของราชบุตรภาคอีสาน." ใน ลัทธิธรรมนิยม
ภาค ๑ - ๒. พระนกร : องค์การศาสนาของคฤสุสภา, ๒๕๐๘.

พงศาวดารอีสานฉบับของพระเจ้าสุริยราชเศรษฐ (แซ่ ประทุมชาติ). พระนกร :
โรงพิมพ์ศรีหงส์, ๒๕๓๒.

พิพิธโกโลสวรรค์, มหาอำมาตย์ตรี. ลัทธิธรรมนิยมต่าง ๆ ภาคที่ ๕ ว่าด้วยชาว
ป่าชาติต่าง ๆ. พระนกร : โรงพิมพ์โสภณพิพรรฒธนากร, ๒๕๒๒.

โพธิวงศาจารย์, พระ. ลัทธิธรรมนิยมต่าง ๆ ภาคที่ ๑๘ ตอนที่ ๑ ว่าด้วยชนชาติ
ภูไทยและชาติอื่น. พระนกร : โรงพิมพ์โสภณพิพรรฒธนากร, [ป.ป.ป.].

แพรงค์, โทมัส และ สวาท เสนาณรงค์. ภูมิศาสตร์เศรษฐกิจของประเทศไทย.
ธนบุรี : โรงเรียนการต่างวิเทศศึกษา, ๒๕๐๑.

มงคลประศาสน์, ชุน. ตำราการทำน. พระนกร : โรงพิมพ์เทพศิรินทร์,
๒๕๓๑.

มนู วัลยะเพ็ชร. การตั้งถิ่นฐานในชนบทของประเทศไทย. นครปฐม : ภาควิชา
ภูมิศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร, ๒๕๒๐.

รวบรวมเรื่องเมืองนครราชสีมา. พระนคร : โรงพิมพ์ประจำรัชวิทยาลัย, ๒๕๑๑.
(พิมพ์ในงานสถาปนากิจศพนางบุญเหลือ พลราชบุรุษบำรุง (บุญเหลือ อุเทนสุด)
๒๕๑๑).

อุทัย ใจจงรัก. เรือนไทยเดิม. กรุงเทพมหานคร : คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์
มหาวิทยาลัยศิลปากร, ๒๕๑๘.

ศึกษาธิการ, กระทรวง. ภูมิศาสตร์ประเทศไทย. พระนคร : โรงพิมพ์อักษรนิติ,
๒๕๒๘.

สนิท เวสารัชฌันท์. ถิ่นฟ้าอากาศภาคต่าง ๆ ของประเทศไทย. พระนคร :
โรงพิมพ์กรมอุตสาหกรรมวิทยา, ๒๕๐๘.

สวาท เสนาณรงค์. ภูมิศาสตร์ประเทศไทย. พระนคร : ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๑๒.

สัญญา สัญญาวิวัฒน์. การตั้งถิ่นฐานชน. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ไทยวัฒนา-
พานิช, ๒๕๒๓.

สิทธา พิณีภูวกล. ศึกษาเรื่อง "ภาพปูสอนหลาน" ในแนวทางสังเขป ของวิชา
วรรณคดีเปรียบเทียบ. กรุงเทพมหานคร : อักษรเจริญทัศน์, ๒๕๒๓.
(พิมพ์ในงานพระราชทานเพลิงศพนางพี่ วัฒนศัพท์).

สิริวัฒน์ คำวันสา. "สวย (ญ)." ใน อีสานปริทัศน์. กรุงเทพมหานคร :
กรุงสยามการพิมพ์, ๒๕๒๓ : ๒๘ - ๔๑.

~~สุเทพ~~ สุนทร เกสซ์. (บรรณาธิการ). สังคมวิทยาของหมู่บ้านภาคตะวันออกเฉียง-
เหนือ. พระนคร : โรงพิมพ์สมาคมสังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย,
๒๕๑๑.

เสนอ นาระคณ. ประวัติชาวภูไท. พระนคร : ศึกษาภัณฑ์พาณิชย์, ๒๕๑๖.

หมอเฮาส์ในรัชกาลที่ ๔. พระนคร : โรงพิมพ์รวมมิตรไทย, ๒๕๐๔.

อมรวงศ์วิจิตร, หม่อม. "ตำนานเมืองนครจำปาศักดิ์" ประชุมพงศาวดารภาคที่ ๗๐.

พระนคร : โรงพิมพ์คุรุสภา, ๒๕๑๓.

อินทรปราสาท, ขุน. แบบเรียนภูมิศาสตร์ เล่ม ๑. พระนคร : โรงพิมพ์อักษรนิติ,

ศก ๑๒๗.

อีสานรำลึก. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ศรีอินทร์, ๒๕๒๕

อุรังคชาตุ (ตำนานพระธาตุพนม). กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์เวียนแก้ว, ๒๕๒๑.

อุก้า พมวงศา. เล่าเรื่องลาว - ไทย. พระนคร : โรงพิมพ์แสงศิลป์, ๒๕๑๐.

แอนทรีด, เยม ซี. เอ็ม. รายงานการสำรวจโลกกิจตามชนบทสยาม ครั้งที่ ๒

พ.ศ. ๒๔๗๗. พระนคร : โรงพิมพ์กรมแผนที่, ๒๔๘๐.

ฮอลล์, ที.จี.อี. ประวัติศาสตร์เอเชียตะวันออกเฉียงใต้. แปลโดย คุณวรุณยุพา

สนิทวงศ์ ณ อยุธยา และคนอื่น ๆ. กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช,

๒๕๒๒.

๔. บทความวารสาร

โกส, ฮาร์ต เอฟ. "ศาสนากับการเมือง วิเคราะห์ขบถผู้มีบุญภาคอีสาน ร.ศ.๑๒๑."

เก็บความโดย บัณฑิต อ่อนกำ. จุลสารโครงการตำราสังคมศาสตร์และ

มนุษยศาสตร์ ๒(มกราคม ๒๕๑๔) : ๓๕ - ๔๒.

จารุบุตร เวียงสุวรรณ. "ไป่กลางต้นกำเนิดท่านองคมนตรี และสถูปยวนการกำต่างแดน

ของชาวอีสาน." ศิลปะวัฒนธรรม ๓(มกราคม ๒๕๒๕) : ๔๐ - ๔๕.

จารุบุตร เรื่องสุวรรณ. "เสี้ยว." วัฒนธรรมไทย ๒๐(มกราคม ๒๕๒๔) :
๗ - ๑๐.

ฉัตรทิพย์ นาดสุภา และ ประนุช ทรัพย์สาร. "เจ้าผู้มีบุญหนองหมากแก้ว."
รวมบทความประวัติศาสตร์ ๑(กรกฎาคม ๒๕๒๓) : ๒๘ - ๔๖.

ฉันทิมา อ่องสุรักษ์. "มาร์กซ์กับทฤษฎีพัฒนาโดยไม่ผ่านทุนนิยม." วารสารธรรม-
ศาสตร์ ๕(เมษายน - มิถุนายน ๒๕๒๓) : ๗๑ - ๘๔.

เดช บุนนาค. "ขบถผู้มีบุญภาคอีสาน ร.ศ. ๑๒๑." สังคมศาสตร์ปริทัศน์
๕(มิถุนายน - สิงหาคม ๒๕๑๐) : ๗๘ - ๘๖.

ทานาเบ้, ชิเกฮารุ. "การชดเชยเพื่อการพัฒนาเกษตรในประวัติศาสตร์เศรษฐกิจ
ไทย." วารสารธรรมศาสตร์ ๕(ตุลาคม ๒๕๑๘ - มกราคม ๒๕๑๙) :
๗๓ - ๗๗.

น. น. ปากน้ำ. "คือปู่ย่า เจนและในสยาม." เมืองโบราณ ๓(ตุลาคม -
ธันวาคม ๒๕๑๙) : ๒๒ - ๓๓.

ประสิทธิ์ คุณรัตน์. "การตั้งถิ่นฐานประชากรในระบบสองภาคอีสาน." จุลสาร
สังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น ๓(พฤษภาคม - ตุลาคม, ๒๕๒๔) :
๘๔.

ประหยัด ปานดี และ พูนพล อาสนจินดา. "ภูมิภาคทางภูมิศาสตร์ของประเทศไทย."
วารสารภูมิศาสตร์ สมาคมภูมิศาสตร์แห่งประเทศไทย ๑(ตุลาคม ๒๕๑๘) :
๔ - ๕.

เผดิมศักดิ์ ปอทวี. "ลักษณะภูมิศาสตร์ของลุ่มแม่น้ำมูล." วารสารภูมิศาสตร์
สมาคมภูมิศาสตร์แห่งประเทศไทย ๔(พฤศจิกายน ๒๕๒๒) : ๔๘.

เมอร์คอก, จอห์น บี. "ขบถผู้มีบุญ (ค.ศ. ๑๕๐๑ - ๑๕๐๒)." เก็บความโดย
 ยุกา ชุมจันทร์. จุลสารโครงการตำราสังคมศาสตร์ และมนุษยศาสตร์
 ๒(กรกฎาคม ๒๕๑๐) : ๕๒ - ๑๐๗.

วชิรญาณ, กรมส่งเสริมการศึกษาของพระมหากษัตริย์การนับถือเจ้าและผี."
 ๕(ธันวาคม ๑๑๕) : ๒๗๔๗.

——. "การปกครองของชนชาติลาวชาวตะวันออกเฉียงใต้." ๕(ตุลาคม ๑๑๕) : ๒๕๐๑ -
 ๒๕๐๘.

——. "เรื่องไปเที่ยวหัวเมืองลาวฝ่ายตะวันออก." ๕(ตุลาคม ๑๑๕) :
 ๒๕๔๐ - ๒๕๔๔.

กรีนกรีนทรวีโรฟ ประสานมิตร, มหาวิทยาลัย. คณะสังคมศาสตร์. อนุสารภูมิ-
ศาสตร์ ๒(ตุลาคม - ธันวาคม ๒๕๒๑) :

ศรีศักดิ์ วลัยโกดม. "เขตผสม." ก่อนพุทธศตวรรษที่ ๑๕ ในอีสานเหนือ."
เมืองโบราณ ๒(ตุลาคม - พฤศจิกายน ๒๕๒๒) : ๒๒ - ๒๘.

——. "ลาวในเมืองไทย." เมืองโบราณ. ๒(ธันวาคม ๒๕๒๒ - มกราคม
 ๒๕๒๓) : ๕๘ - ๖๖.

——. "เสมาอีสาน." เมืองโบราณ ๒(มกราคม - มีนาคม ๒๕๑๘) :
 ๘๕ - ๑๑๖.

——. "แหล่งโบราณคดีที่ถูกฝังในหนองลายและจุก." เมืองโบราณ
 ๒(กรกฎาคม - กันยายน ๒๕๑๘) : ๒๘ - ๓๕.

——. "วิสาขระหว่างพุทธศตวรรษ ๑๒ - ๑๖." เมืองโบราณ ๓(ตุลาคม -
 ธันวาคม ๒๕๑๕) : ๓๕ - ๔๗.

สวาท เสนาณรงค์. "บ่อน้ำร้อนของอีสาน." วารสารภูมิศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร ๑(กรกฎาคม - กันยายน ๒๕๒๐) : ๓๕ - ๔๒.

สารคามคณาภิบาล, พระยา. "สถาปณีสถานเมื่อ ๔๕ ปีก่อน." มหาดไทย ๓(พฤศจิกายน ๒๕๑๑) : ๑๔ - ๒๑.

สุก แสงวิเชียร และ วัฒนา ศุภวัน. "แหล่งอื่น ๆ ของประเทศไทยที่พบเครื่องปั้น
ลายเขียนสีที่แม่เชียง." เมืองโบราณ ๒(กรกฎาคม - กันยายน ๒๕๑๕) : ๗๔ - ๘๐.

สุภัทรดิศ คิศจกุล, ม.จ. "อาณาจักรเจนละ." เมืองโบราณ ๓(ตุลาคม - ธันวาคม ๒๕๑๕) : ๑๔ - ๒๐.

สุรัตน์ วรางค์รัตน์. "กะเลิง." เมืองโบราณ ๑(สิงหาคม - พฤศจิกายน ๒๕๑๔) : ๑๐๘ - ๑๑๒.

อมรา พงศาพิชญ์. "ชนกลุ่มน้อย และผู้ลี้ภัยอินโดจีนในประเทศไทย." วารสารวิจัยสังคม ๓(มีนาคม - มิถุนายน ๒๕๒๓) : ๑ - ๓๘.

๕ วิทยานิพนธ์และเอกสารอื่น

ฉวากา ประภาพันธุ์. "ระบบเจ้าอาวาสในภาคกลางตั้งแต่รัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๕ จนถึงรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๗ (พ.ศ. ๒๔๖๑ - ๒๔๗๕)." วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาประวัติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๑๕.

ทวีศิลป์ สืบวัฒนะ. "การบวชและการกำข้าวในภาคกลางตั้งแต่รัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๕ จนถึงรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๗ (พ.ศ. ๒๔๖๑ - ๒๔๗๕)." วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาประวัติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๒๑.

ชววิช ปุณโณทก. พื้นเวียง : การศึกษาประวัติศาสตร์และวรรณกรรมอีสาน.

เอกสารวิจัยฉบับที่ ๑ โครงการศึกษาวิจัยวัฒนธรรมท้องถิ่น หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมการฝึกหัดครู, ๒๕๒๓.

นางลักษณ์ ลิ้มศิริ. "ความนำพิณของกบฏหัวเมืองอีสาน พ.ศ. ๒๓๒๕ - ๒๔๔๕."

วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต ภาควิชาประวัติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีปทุม, ๒๕๒๔.

นันทิยา สว่างวุฒิธรรม. "การควบคุมกำลังคนในสมัยรัตนโกสินทร์ก่อนการจัดการเกณฑ์ทหาร (พ.ศ. ๒๓๒๕ - ๒๔๔๔)." วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต ภาควิชาประวัติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๒๕.

บุษอรอด แก้วกันหา. "การเก็บส่วยในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น (พ.ศ. ๒๓๒๕ - ๒๔๑๑)." วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต ภาควิชาประวัติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๑๘.

ณัฐณี ลิ้มพะสุต. "ปัญหาเกี่ยวกับชาวญวนในประเทศไทยตั้งแต่สมัยพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว ถึงสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว." วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต ภาควิชาประวัติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๒๐.

วราภรณ์ ทินานนท์. "การกล่าวหาของไทยสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น." วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต ภาควิชาประวัติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๒๒.

วารุณี ไอสถารมย์. "การศึกษาในสังคมไทย พ.ศ. ๒๔๑๑ - ๒๔๓๕." วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต ภาควิชาประวัติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๒๔.

กีรินทร์ บุญโสธรสถิตย์. "ประวัติศาสตร์เศรษฐกิจชนบทภาคใต้ฝั่งตะวันออก หลัง
สนธิสัญญาบาวริง พ.ศ. ๒๓๘๘." เอกสารหมายเลข ๗ ประถมการ
สัมมนาประวัติศาสตร์นครเวียงจันทน์ ครั้งที่ ๒ ณ วิทยาลัยครูนครศรี-
ธรรมราช ๒๕ - ๒๗ มกราคม ๒๕๒๕.

สุรัตน์ วรารัตน์. การศึกษาเปรียบเทียบประเพณี วัฒนธรรม ของชาวภูไทย -
ชาวโซ่ (ศึกษาเฉพาะกรณีอำเภอห้วยเม็ก และอำเภอกุสุมาลย์
จังหวัดสกลนคร). งานวิจัยอันที่ ๑ โครงการวิจัยสังคม วัฒนธรรม
อีสาน คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ วิทยาลัยครูสกลนคร. สกลนคร:
โรงพิมพ์สมศักดิ์การพิมพ์, [ม.ป.ป.].

สุวิทย์ จิระมณี. "เรือนที่ม้านในเขตอำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม."
สารนิพนธ์ประกาศียบัตรชั้นสูงภาควิชาสถาปัตยกรรม บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศิลปากร, ๒๕๒๑.

สุวิทย์ ไททยวัฒน์. "วิวัฒนาการเศรษฐกิจชนบท ในภาคกลางของประเทศไทย
ระหว่าง พ.ศ. ๒๓๘๔ - ๒๔๗๕." วิทยานิพนธ์ปริญญาโท
ภาควิชาประวัติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๒๓.

อรพรรณ นพดารา. "การปรับปรุงการปกครอง และความขัดแย้งกับฝรั่งเศษ
ในมณฑลอุดร ระหว่าง พ.ศ. ๒๔๓๒ - ๒๔๕๓." วิทยานิพนธ์ปริญญา
โท บัณฑิตวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, ๒๕๒๐.

อัญชลี สุสายัณห์. "ความเปลี่ยนแปลงของระบบไพร่ และผลกระทบต่องสังคมไทย
ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว." วิทยานิพนธ์
ปริญญาโท บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย, ๒๕๒๔.

๖. สัมภาษณ์

- ขุนสมรรถการอักษรกิจ (เสาร์ สุขุมิตร) สัมภาษณ์, ๒๔ พฤษภาคม ๒๕๒๓.
- นางเขียน คำพาดล สัมภาษณ์, ๑ มิถุนายน ๒๕๒๖.
- นายคำ วงศ์ชาติ สัมภาษณ์, ๓ มีนาคม ๒๕๒๕.
- นายคำบัน กระจะบอโท สัมภาษณ์, ๑๓ พฤศจิกายน ๒๕๒๓.
- นางคำพันธ์ บัวมี สัมภาษณ์, ๑๕ กรกฎาคม ๒๕๒๖.
- นายคุณ ภูมิรวิชัย สัมภาษณ์, ๒ มกราคม ๒๕๒๓.
- นายจันทา สอนอาจ สัมภาษณ์, ๓ มกราคม ๒๕๒๓.
- นายจารุบุตร เรืองสุวรรณ สัมภาษณ์, ๒ เมษายน ๒๕๒๕.
- นายจำลอง นวลมณี สัมภาษณ์, ๑๐ พฤศจิกายน ๒๕๒๓.
- นายดวง การิก สัมภาษณ์, ๒๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๒๕.
- นายดี เหลี่ยมศรี สัมภาษณ์, ๕ มีนาคม ๒๕๒๕.
- นายทอง โสบุญ สัมภาษณ์, ๑๓ พฤศจิกายน ๒๕๒๓.
- นายทองกลาง มั่นตะ สัมภาษณ์, ๑๒ พฤศจิกายน ๒๕๒๓.
- นายหอธรรมรินทร์ เกโซ สัมภาษณ์, ๕ มกราคม ๒๕๒๓.
- นายนุช วงศ์พนาวัน สัมภาษณ์, ๒๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๒๕.
- นายบัน กากะรัมย์ สัมภาษณ์, ๒๕ พฤษภาคม ๒๕๒๓.
- นายบุญเหลือ สราห์บุษ สัมภาษณ์, ๒๖ พฤษภาคม ๒๕๒๓.
- นายบุญฮวด อีร์รัตน์ สัมภาษณ์, ๔ มีนาคม ๒๕๒๕.
- นางประทีน วัฒนสุชาติ สัมภาษณ์, ๑๑ พฤศจิกายน ๒๕๒๓.

- นายพิน อรรถสิทธิ์ สัมภาษณ์, ๕ สิงหาคม ๒๕๒๒.
- นายพินิจ สาสอน สัมภาษณ์, ๑๖ พฤศจิกายน ๒๕๒๓.
- นางพิมพ์ แสงท้าว สัมภาษณ์, ๓ มีนาคม ๒๕๒๕.
- นายพูน มณีวรรณ สัมภาษณ์, ๒๔ พฤษภาคม ๒๕๒๓.
- นางไพ บุตรวงศ์ สัมภาษณ์, ๓ มกราคม ๒๕๒๓.
- นายมา บัระเสริฐสุข สัมภาษณ์, ๑๓ กรกฎาคม ๒๕๒๒.
- นางมิ ยอดเพชร สัมภาษณ์, ๒๖ พฤษภาคม ๒๕๒๓.
- นายลา นวีกุลนัม สัมภาษณ์, ๒๖ พฤศจิกายน ๒๕๒๓.
- นางเลี้ยง แสงท้าว สัมภาษณ์, ๓ มีนาคม ๒๕๒๕.
- นายวงศ์ ลาไชย สัมภาษณ์, ๑๓ พฤศจิกายน ๒๕๒๓.
- นายวิชัย ศิริจินดา สัมภาษณ์, ๕ สิงหาคม ๒๕๒๒.
- นายวิศิษฐ์ วัฒนสุชาติ สัมภาษณ์, ๑๑ พฤศจิกายน ๒๕๒๓.
- นายทวี กลิ่งศรี สัมภาษณ์, ๕ มีนาคม ๒๕๒๕.
- นายศาสตร์ พรหมสาขา ณ สกลนคร สัมภาษณ์, ๑๔ พฤศจิกายน ๒๕๒๓.
- นายสมศรี กลิ่งศรี สัมภาษณ์, ๒๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๒๕.
- นายสัจจา ธนะประกอบ สัมภาษณ์, ๔ สิงหาคม ๒๕๒๒.
- นายสาย บุตรดาลม สัมภาษณ์, ๓ มกราคม ๒๕๒๓.
- นางสายหยุด เหมะภา สัมภาษณ์, ๑๖ กรกฎาคม ๒๕๒๒.
- นายสิงห์ หุมสงคราม สัมภาษณ์, ๑๔ กรกฎาคม ๒๕๒๒.
- นายสิงห์ ยวงโพ สัมภาษณ์, ๒ มีนาคม ๒๕๒๕.

นายสุชาติ ประทุมทิพย์ สัมภาษณ์, ๒๕ พฤษภาคม ๒๕๒๓.

นายสุเทพ ชัชวาลวงศ์ สัมภาษณ์, ๒๕ พฤษภาคม ๒๕๒๓.

นางหนูพิมพ์ โกศลวัตร สัมภาษณ์, ๒๕ ธันวาคม ๒๕๒๒.

นายหลีก ไชยอินทร์ สัมภาษณ์, ๒๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๒๔.

นายหุ่ย ศิริจินดา สัมภาษณ์, ๕ สิงหาคม ๒๕๒๒.

นายอุดม มกรเวส สัมภาษณ์, ๑๖ กรกฎาคม ๒๕๒๒.

นางจุม พวงแก้ว สัมภาษณ์, ๖ มกราคม ๒๕๒๓.

นายชวค อธิรัตน์ สัมภาษณ์, ๔ มีนาคม ๒๕๒๕.

นายเข้า เทพลีธา สัมภาษณ์, ๓๑ ธันวาคม ๒๕๒๒.

ภาษาต่างประเทศ

1. Books

Aymonier, Etien. Le Cambodge II. Paris : F. Leroux,
1901.

Burchett, Wilfred G. Mekong Upstream. Berlin : Seven Seas
Publisher, 1959.

De Young, John E. Village Life in Modern Thailand. Los
Angeles : University of California Press, 1955.

Donner, Wolf. The Five Faces of Thailand. New York :
St. Martin's Press, 1978.

- Krader, Lawrence. Asiatic Mode of Production. Netherlands :
Van Gorcum and Comp., 1975.
- McCarthy, James. Surveying and Exploring in Siam. London :
John Murray, 1902.
- Madge, Charles. Village Community in North East Thailand.
(Survey of the Thailand - UNESCO Fundamental Education
Centre, 1955).
- Man, State and Society in Contemporary Southeast Asia.
New York : Praeger Publishers, 1969.
- Marx, Karl. Pre-Capitalist Economic Formations. New York :
International Publishers, 1971.
- Nash, Manning. Primitive and Peasant Economic System. Pennsylvania
: Chandler Publishing, 1966.
- Pavie, Auguste. Mission Pavie Indochine V. 2. Paris :
E. Leroux, 1901.
- Pelzer, Karl L. Pioneer Settlement in the Asiatic Tropics.
New York : American Geographical Society, 1948.
- Pendleton, Robert L. Thailand Aspects of Landscape and Life.
New York : Duell Sloan and Peace, 1962.
- Phillips, Herbert P. Thai Peasant Personality. Berkeley :
University of California Press, 1965.
- Sawer, Marian. Marxism and the Questions of the Asiatic Mode
of Production. The Hague : Martinus Nishoff, 1977.

Shanin, Teodor. Peasants and Peasant Societies. Harmondsworth : Penguin Books, 1971.

Smyth, F. Warrington. Five Years in Siam. 2 Vols. London : John Murray, 1898.

_____. Notes of a Journey on the Upper Mekong, Siam. London : John Murray, 1895.

Wolf, Eric R. Peasant. Englewood Cliffs : Prentice Hall, 1966.

Varga, Y. Politico-Economic Problems of Capitalism. Moscow : Progress Publishers, 1968.

2. Articles.

Gearty, Clifford. "Village." International Encyclopedia of Social Sciences 16(1968) : 318 - 322.

Meillasoux, Claude. "The Social Organization of the Peasantry: the Economic Basis of Kinship." The Journal of Peasant Studies 1(October 1973) : 81 - 90.

Scidenfaden, Erik. "The Kui People of Cambodia and Siam." Journal of Siam Society XXXIV pt.2 (January 1952) : 144 - 180.

Van derHeide, J. Homan. "The Economic Development of Siam during the Last Half Century," Journal of Siam Society, part II (1906) : 71 - 79.

ประวัติผู้เขียน

๑๖๑

นางสาวประนุช ทรัพย์สาร เกิดเมื่อวันที่ ๑๖ กันยายน พ.ศ. ๒๕๕๒
ที่จังหวัดนครพนม สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรีศึกษาศาสตร์บัณฑิต (เกียรตินิยมอันดับสอง)
จากวิทยาลัยวิชาการศึกษาปทุมวัน เมื่อ พ.ศ. ๒๕๑๔ ปัจจุบันประจำอยู่ภาควิชา
ประวัติศาสตร์ วิทยาลัยครูมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย